

1142/1998

Given i Helsingfors den 23 december 1998

Lag om ändring av strålskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strålskyddslagen av den 27 mars 1991 (592/1991) 12 §, rubriken för 48 § samt 9 och 10 kap. jämte ändringar samt

fogas till 27 § ett nytt 3 mom. och till 48 § ett nytt 2 mom. som följer:

12 §

Strålningsarbete

Med *strålningsarbete* avses arbeten eller uppgifter som är förenade med användningen av strålning eller kärnenergi och där arbetstagaren kan bli utsatt för strålning till den grad att exponeringen för strålning måste övervakas på arbetsplatsen.

27 §

Användningsbegränsningar

Införsel och utförsel av konsumtionsvaror som avses i 1 mom. är tillåten endast med tillstånd som strålsäkerhetscentralen beviljat i enlighet med 1 mom. Införsel och utförsel av konsumtionsvaror som strider mot 2 mom. är förbjuden.

9 kap.

Strålningsarbete

32 §

Skydd för arbetstagare

Verksamhetsutövaren skall planera och genomföra skyddet för arbetstagarna enligt följande principer:

- 1) den strålning som arbetstagarna utsätts för och de faktorer som inverkar på den, med beaktande även av arbetsförhållanden som avviker från det normala, utreds på förhand,
- 2) arbetsställena indelas vid behov i kontrollerade områden och övervakade områden, samt
- 3) de arbetstagare vars exponering för strålning skall övervakas individuellt klassificeras så att de placeras i en särskild kategori (kategori A).

Bestämmelser om grunderna för klassificeringen av arbetstagarna och övervakningen av exponeringen för strålning utfärdas genom förordning. Strålsäkerhetscentralen bestämmer närmare om kraven och meddelar anvisningar om skyddet för arbetstagarna och övervakningen av exponeringen för strålning.

33 §

Hälsokontroll

Angående hälsokontroll för arbetstagare som är sysselsatta i strålningsarbete gäller vad som i lagen om företagshälsovård (743/1978) eller med stöd av den bestäms om hälsoundersökningar av arbetstagare i arbete som medför särskild risk för insjuknande. För hälsokontroll för arbetstagare som hör till kategori A skall det dessutom utses en läkare (*ansvarig läkare*). Om behörighetskraven för den ansvarige läkaren bestäms genom förordning. Till läkarens uppgifter hör särskilt att

- 1) innan arbetet inleds samt minst en gång om året medan arbetet pågår konstatera att en arbetstagare som placeras i kategori A är lämplig för arbetet, samt att
- 2) ge utlåtande om under vilka förutsättningar en arbetstagare fortfarande kan vara sysselsatt i strålningsarbete i samma eller motsvarande uppgift, om arbetstagarens exponering för strålning konstateras eller misstänks ha överstigit det föreskrivna maximivärdet.

Verksamhetsutövaren svarar för att den ansvarige läkaren får de uppgifter och utredningar om förhållandena på arbetsplatsen som läkaren behöver för att utföra sina uppgifter.

33 a §

Förbud mot att låta utföra strålningsarbete

Om en arbetstagare av hälsoskäl inte lämpar sig för kategori A, får arbetstagaren inte placeras i denna kategori eller anvisas en motsvarande uppgift.

33 b §

Arbetstagarens rättigheter

Arbetstagaren skall på begäran få den ansvarige läkarens skriftliga utlåtande om arbetstagarens lämplighet för kategori A. Om verksamhetsutövaren påvisar att en arbetstagare av hälsoskäl skall flyttas från en uppgift som hör till kategori A till en annan uppgift, skall arbetstagaren på begäran ges ett skriftligt intyg även om detta.

En arbetstagare har rätt att få ett ärende som avses i 1 mom. och som gäller honom eller henne prövad av strålsäkerhetscentralen. Verksamhetsutövaren skall informera arbetstagaren om denna rätt.

Strålsäkerhetscentralen skall behandla ärendet utan dröjsmål. Ändring i strålsäkerhetscentralens avgörande får inte sökas genom besvär.

33 c §

Exponering som överstiger maximivärdet

Om det på grundval av en utredning om exponeringsförhållandena är sannolikt att en arbetstagare har utsatts för strålning som överstiger det föreskrivna maximivärdet, är arbetstagaren skyldig att delta i en undersökning som är nödvändig för att utreda exponeringen och dess verkningar.

En arbetstagare får inte sägas upp på den grunden att arbetstagaren har utsatts för strålning som överstiger maximivärdet.

34 §

Dosregister

För att kontrollera att principen om individuellt skydd och optimeringsprincipen enligt 2 § följs skall strålsäkerhetscentralen föra ett register med uppgifter om hur arbetstagare som är sysselsatta i strålningsarbete utsätts för strålning (*dosregister*). I dosregistret skall införas identifieringsuppgifter för varje arbetstagare samt uppgifter om strålningsarbetets art, metoderna för övervakning av exponeringen för strålning och faktorer som påverkar exponeringen för strålning samt om resultaten av bestämningen av exponeringen för strålning.

Verksamhetsutövaren svarar för att de uppgifter som skall införas i registret och resultaten av övervakningen av exponeringen för strålning tillställs strålsäkerhetscentralen specificerade på det sätt som centralen bestämmer så att varje arbetstagares exponering för strålning kan bestämmas.

Utan arbetstagarens samtycke får uppgifter om arbetstagarens exponering för strålning utlämnas till den ansvarige läkare som avses i 33 § och den som bedriver den verksamhet som medför exponering för strålning. Uppgifter får lämnas ut till en verksamhetsutövare i en medlemsstat i Europeiska unionen, om detta är nödvändigt för att förpliktelsen för arbetsgivaren att följa exponeringen för strålning skall kunna uppfyllas.

För förvaringstiden för arbetstagares identifieringsuppgifter i dosregistret gäller 34 b § om förvaringstiden för arbetstagares hälsouppgifter.

34 a §

Journal

För varje arbetstagare i kategori A skall för följandet av hans eller hennes hälsotillstånd upprättas ett register (*journal*), där de vid hälsokontrollen insamlade uppgifterna lagras. I journalen skall ingå de med tanke på hälsokontrollen nödvändiga uppgifterna om arbetstagarens tidigare arbetsuppgifter och anställningsförhållanden samt resultaten av övervakningen av arbetstagarens exponering för strålning.

Utan arbetstagarens samtycke får uppgifter i journalen lämnas till strålsäkerhetscentralen. Den som bedriver verksamhet som medför exponering för strålning skall ges sådana uppgifter som verksamhetsutövaren behöver för att fullgöra de förpliktelser som enligt denna lag ankommer på verksamhetsutövaren.

Den ansvarige läkaren skall ombesörja att ordnandet och uppdateringen av journalen sköts på behörigt sätt. När den ansvarige läkaren byts ut skall journalen överlåtas till efterföljaren.

34 b §

Behandling och förvaring av hälsouppgifter

Journaluppgifter skall behandlas som sekretessbelagda uppgifter.

Journalerna skall kontinuerligt uppdateras så länge en arbetstagare tillhör kategori A. Därefter skall journalen sparas tills arbetstagaren fyller eller skulle ha fyllt 75 år. Journalen skall i samtliga fall sparas tills 30 år har förflutit sedan det arbete som medförde exponering för strålning upphörde.

35 §

Strålningsarbete utomlands

En finsk arbetsgivare vars finska arbetstagare är sysselsatt i strålningsarbete utomlands är skyldig att säkerställa att uppgifter om den exponering för strålning som arbetstagaren utsätts för meddelas till dosregistret.

36 §

Utbildning och handledning för arbetstagarna

Arbetstagarna skall ges utbildning och handledning för sina uppgifter i enlighet med verksamhetens art och förhållandena på arbetsplatsen. Särskild uppmärksamhet skall fästas vid kunskap om strålningens men för hälsan och arbetssätt där säkerheten betonas så att onödig exponering för strålning och händelser som leder till avvikande stor exponering för strålning kan förhindras.

Arbetstagarna skall handla enligt anvisningarna och även i övrigt enligt vad som ankommer på dem sörja för sitt eget och andras strålskydd.

37 §

Åldersgränser

Den som är sysselsatt i strålningsarbete skall ha fyllt 18 år. Yngre personer, som dock inte får vara under 16 år, kan delta i användningen av strålkällor i den omfattning som är nödvändig för deras yrkesutbildning.

37 a §

Ansvar för utomstående företags arbetstagare

Verksamhetsutövarens ansvar för skydd, övervakning av exponering för strålning och hälsokontroll för arbetstagare enligt vad som bestäms i detta kapitel gäller också de arbetstagare och självständiga näringsidkare som utan att vara anställda av verksamhetsutövaren deltar i strålningsarbete som verksamhetsutövaren låter utföra.

Det utomstående företaget ansvarar i egenskap av arbetsgivare för att deras arbetstagare har fått utbildning och handledning för sina uppgifter enligt 36 §. Dessutom är arbetsgivaren skyldig att säkerställa att skyddet, övervakningen av exponering för strålning och hälsokontrollen för arbetstagarna har ordnats på behörigt sätt.

10 kap.

Medicinsk användning av strålning

38 §

Grunderna för medicinsk användning av strålning

Med medicinsk användning av strålning avses verksamhet där joniserande strålning med avsikt riktas mot människokroppen eller en del av kroppen

- 1) för undersökning eller behandling av en sjukdom, eller
- 2) på grund av en medicinsk undersökning eller någon annan medicinsk åtgärd.

De högsta värden för exponering för strålning som fastställs med stöd av denna lag tillämpas inte på sådan strålning som den som undersöks eller behandlas utsätts för. Exponeringen skall vara medicinskt berättigad och den skall begränsas till en sådan mängd som skall anses nödvändig för att det avsedda undersöknings- eller behandlingsresultatet skall nås.

39 §

Kliniskt ansvar

Den läkare som bär det kliniska ansvaret för den åtgärd som medför exponering för strålning svarar för att åtgärden är medicinskt berättigad och för optimeringen av den samt för egen del för den kliniska utvärderingen av resultaten av åtgärden. Kliniskt ansvar förutsätter att läkaren har behörighet att ta det kliniska ansvar som följer av åtgärdens art.

Till det kliniska ansvaret hör att innan en åtgärd vidtas sörja för att följande förfaranden har skötts på tillbörligt sätt:

- 1) väsentlig information om tidigare undersökningar och behandling har inhämtats,
- 2) den som vidtar åtgärden har getts specialanvisningar som behövs för optimering av åtgärden, samt
- 3) patienten eller andra delaktiga har getts information om sådana eventuella men för hälsan som exponeringen för strålning medför.

Verksamhetsutövaren svarar för att förfarandena för att utse den som bär det kliniska ansvaret och för överföring av ansvaret är klart ordnade.

39 a §

Ordination av åtgärder

Den läkare som ger remiss till en åtgärd som medför exponering för strålning skall för egen del bedöma om åtgärden är berättigad. För detta skall läkaren inhämta tillgänglig väsentlig information om tidigare undersökningar och behandling samt, om bedömningen av huruvida åtgärden är berättigad förutsätter det, enligt behov konsultera sakkunniga innan remissen ges.

39 b §

Vidtagandet av åtgärder

Den som vidtar en åtgärd som medför exponering för strålning skall ha sådan behörighet och erfarenhet som åtgärdens art förutsätter. Verksamhetsutövaren skall också se till att ansvaret och förfarandena som gäller vidtagandet av åtgärden är klart ordnade.

Innan strålning riktas mot en människa är den som vidtar åtgärden skyldig att säkerställa särskilt att

- 1) strålkällans varnings- och skyddssystem är i skick och att den utrustning som skall användas fungerar oklanderligt,
- 2) patienten är skyddad på behörigt sätt och att exponeringen för strålning är begränsad till de kroppsdelar mot vilka avsikten är att rikta strålningen, och att
- 3) det radioaktiva ämne som ges patienten är kontrollerat på behörigt sätt.

39 c §

Klinisk auditering

Verksamhetsutövaren är skyldig att ordna systematisk utvärdering (*klinisk auditering*) av medicinsk användning av strålning, varvid

- 1) den undersöknings- och vårdpraxis som iakttagits, exponeringen för strålning samt undersöknings- och behandlingsresultaten utreds,
- 2) dessa jämförs med praxis som konstaterats vara bra, samt
- 3) åtgärder som bedömts vara nödvändiga för att utveckla praxisen och förhindra omotiverad exponering för strålning presenteras.

40 §

Kvalitetssäkring

Verksamhetsutövaren är skyldig att vidta planerade och systematiska åtgärder för att säkerställa att strålkällorna samt den utrustning och de instrument som hör till dem är i skick och att de anvisningar och förfaranden som gäller användningen av dem är korrekta.

41 §

Bemyndigande

Närmare bestämmelser om grunderna och kraven för medicinsk användning av strålning utfärdas genom social- och hälsovårdsministeriets beslut. Genom social- och hälsovårdsministeriets beslut bestäms särskilt om

- 1) screeningundersökningar, där strålning riktas mot symtomfria personer,
- 2) användning av strålning i sådana medicinska åtgärder där strålning riktas mot en person utan att denne förväntas få direkt hälsomässig nytta av exponeringen,
- 3) krav på den strålskyddsutbildning som det kliniska ansvaret förutsätter,
- 4) de förfaranden som används vid klinisk auditering samt om grunderna för bestämmandet av jämförelsenivåerna och jämförelsevärdena, samt
- 5) registrering och rapportering av uppgifter om åtgärder som medför exponering för strålning, så att åtgärderna och den exponering för strålning, som de medför kan bestämmas i efterhand och sammandrag göras av dem.

Social- och hälsovårdsministeriet kan bemyndiga strålsäkerhetscentralen att meddela de detaljerade begränsningar som 2 punkten förutsätter samt att bestämma de jämförelsenivåer och jämförelsevärden som avses i 4 punkten.

48 §

Radon i rumsluften och radioaktivitet i hushållsvatten

Närmare bestämmelser om begränsningen och övervakningen av den exponering för strålning som förorsakas av radioaktiva ämnen i hushållsvatten utfärdas genom social- och hälsovårdsministeriets beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Bestämmelserna i 10 kap. tillämpas emellertid först från den 1 januari 2000.

RP 248/1998

ApUB 14/1998

RSv 236/1998

Rådets direktiv 96/29 EURATOM

Rådets direktiv 97/43 EURATOM

Helsingfors den 23 december 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsovårdsminister
Sinikka Mönkäre